

STEFAN KRZYSZTOF KUCZYŃSKI
(13 I 1938 — 3 I 2010)

Dziesięć lat pracy w warszawskim Archiwum Głównym Akt Dawnych (lata 1958–1968) były w życiu zmarłego w dniu 3 I 2010 r., wybitnego znawcy sfragistyki i heraldyki, prof. dr hab. Stefana Krzysztofa Kuczyńskiego, okresem stosunkowo krótkim, lecz niezwykle ważnym. Była to jego pierwsza praca zawodowa, rozpoczęta jeszcze w okresie studiów. W tym czasie zawarł związek małżeński i urodził mu się syn.

Stefan Krzysztof Kuczyński urodził się 13 I 1938 r. w Starachowicach, gdzie jego ojciec, Jan, pracował jako naczelny inżynier w Starachowickich Zakładach Górniczych. Lata II wojny światowej, aż do wybuchu Powstania Warszawskiego, spędził razem z rodziną w Warszawie. Po opuszczeniu miasta w sierpniu 1944 r., dzieląc los wielu tysięcy cywilnych mieszkańców Warszawy, rodzina Kuczyńskich przebywała najpierw w Pruszkowie, potem w innych podwarszawskich miejscowościach. Po powrocie, młody Stefan uczęszczał do szkoły podstawowej, następnie do liceum Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, znajdującego się na warszawskiej Woli, przy ul. Bema. Obecnie szkoła ta nosi nazwę XXXIII Liceum Ogólnokształcącego

im. Mikołaja Kopernika i cieszy się powszechnym uznaniem ze względu na wysoki poziom nauczania.

W 1954 r., po zdaniu matury (niezależnie od osobistych zdolności S. K. Kuczyńskiego, taki szybki tok nauki był możliwy w czasach, gdy wypadki wojenne pogmatwały losy wielu ludzi), rozpoczął studia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Podczas studiów miał szczęście zetknąć się ze znakomitym badaczem dziejów polskiego i europejskiego Średniowiecza, prof. Aleksandrem Gieysztozem, szczególnie interesującym się naukami pomocniczymi historii. Prof. Gieysztor dostrzegł w młodziutkim studencie zadatki na rasowego historyka, którego należałoby skierować w stronę badań nad sfragistyką. Z tego bez wątpienia powodu, a zapewne również pamiętając lata własnej praktyki w archiwum w latach 30. ubiegłego stulecia, jeszcze przed ukończeniem studiów zarekomendował S. K. Kuczyńskiego ówczesnemu dyrektorowi Archiwum Głównego Akt Dawnych, dr. Michałowi Wąsowiczowi, jako kandydata na nowego pracownika.

Rekomendacja ze strony tak wybitnego naukowca, jakim był prof. A. Gieysztor, musiała wywrzeć na władzach archiwalnych odpowiednie wrażenie, dlatego — za zgodą Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych (dalej: NDAP) — z dniem 18 VIII 1958 r. Stefan Krzysztof Kuczyński, jeszcze jako student, został zatrudniony, początkowo na pół etatu jako młodszy archiwista, w AGAD. Wobec odejścia z archiwum Krystyny Wyczańskiej, od samego początku zajął się opracowaniem tutejszych zbiorów sfragistycznych, chociaż, jak sam wspominał, pierwszym powierzonym mu zadaniem była korekta tomu II części V „*Matricularum Regni Poloniae Summaria*”, obejmującego rejestry ksiąg podkanclerskich z okresu panowania Zygmunta Augusta.

Od samego początku pracy w AGAD doceniono umiejętności młodego adepta rzemiosła archiwalnego. Po ukończeniu studiów w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego i uzyskaniu stopnia magistra na podstawie pracy o symbolice władzy w monarchii wczesnopiastowskiej, S. K. Kuczyński, jeszcze w 1959 r. został wysłany na pobyt szkoleniowy do włoskiego Spoleto, a w roku następnym mianowano go przedstawicielem Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Komitecie Sfragistycznym (*Comité de Sigillographie*) Międzynarodowej Rady Archiwalnej. W 1960 r. zaczął też pełnić obowiązki kierownika Pracowni Sfragistycznej, istniejącej w owym czasie w AGAD jako samodzielna jednostka organizacyjna. W 1961 r. awansował w hierarchii służbowej i został archiwistą. Archiwum Główne Akt Dawnych nie stawiało przeszkód w rozwoju naukowym S. K. Kuczyńskiego. W latach 1963–1964 przejściowo pracował on ponownie na pół etatu, co było spowodowane przygotowaniem poświęconej pieczęciom książąt mazowieckich rozprawy doktorskiej, a także złym stanem zdrowia.

Zimą i wiosną 1964 r. w biografii archiwalnej Stefana Krzysztofa Kuczyńskiego miało miejsce bardzo ważne wydarzenie — uczestnictwo w międzynarodowym stażu archiwalnym w Paryżu. Piszący te słowa z własnego doświadczenia wie, czym dla archiwisty jest trwający przez kilka miesięcy pobyt w stolicy Francji. Stwarza możliwości swobodnej wymiany z kolegami z innych krajów, praktycznie z całego świata, a zawarte wówczas znajomości i przyjaźnie trwają przez wiele lat i znakomicie ułatwiają późniejsze kontakty profesjonalne na forum międzynarodowym. S. K. Kuczyński wykorzystał staż również dla pomnożenia swojej wiedzy

w zakresie sfragistyki, odbywając praktykę w Pracowni Sfragistycznej (*Service des Sceaux*) francuskiego Archiwum Narodowego.

Widomym wyrazem rosnącego prestiżu S. K. Kuczyńskiego w służbie archiwalnej stało się przeniesienie go z siatki merytorycznej na naukową, najpierw, od 1 V 1965 r. jako starszego asystenta, następnie, od 1 VI 1966 r. jako adiunkta. Jako pracownik naukowy, poza pracą bieżącą w AGAD, zajmował się przygotowaniem różnego rodzaju ekspertyz, zwłaszcza z dziedziny sfragistyki, dla Biura Prac Naukowych przy NDAP oraz przekładami na język polski zagranicznej literatury archiwalnej.

Dorobek ściśle archiwalny Stefana Krzysztofa Kuczyńskiego w AGAD to przede wszystkim obszerne katalogi kartkowe zawierające opisy przechowywanych w archiwum pieczęci królewskich, książęcych, kościelnych, miejskich i prywatnych. Historycy i archiwiści korzystają z nich aż do dnia dzisiejszego. Na bazie tych prac powstał artykuł poświęcony zbiorom sfragistycznym AGAD, który ukazał się w 1975 r., w II wydaniu przewodnika po zasobie oddziału I AGAD. Dorobek naukowy powstały w czasie pracy S. K. Kuczyńskiego w Archiwum Głównym to m.in. współautorstwo, razem ze Stefanem Russockim i Juliuszem Willaume, książek: *Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej; zarys dziejów* (wyd. I, Warszawa 1963), *Herby miast polskich* (Warszawa 1966), czy też redakcja 3 tomów przekładów z zagranicznej literatury archiwalnej, poświęconych m.in. dokumentacji naukowo-technicznej i dorobkowi archiwistyki w NRD. Należy do tego dodać liczne artykuły i recenzje, m.in. poświęcone przechowywanemu w AGAD tłokowi pieczęci wielkiej litewskiej z czasów panowania Jana III Sobieskie (jedynemu zachowanemu urzędowemu tłokowi pieczęci królewskiej) oraz Szczerbcowi, mieczowi koronacyjnemu królów polskich.

Aby w sposób należyty oddać szacunek, jakim cieszył się Stefan Krzysztof Kuczyński w Archiwum Głównym Akt Dawnych, warto zacytować fragment oficjalnej opinii sporządzonej w związku z jego przejściem do pracy w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk. „Nieprzeciętnie uzdolniony, a przy tym bardzo pilny, obowiązkowy i pracowity, mgr Kuczyński wkrótce zaczął wyróżniać się rzetelnym opanowaniem wiadomości z dziedziny historii i nauk pomocniczych, szczególnie z zakresu sfragistyki” (teczka personalna w archiwum zakładowym AGAD).

Stefan Krzysztof Kuczyński zakończył pracę w AGAD z dniem 30 XI 1968 r. Jego dalsza kariera zawodowa była związana przede wszystkim z Instytutem Historii PAN, gdzie uzyskał stopnie naukowe doktora i doktora habilitowanego oraz tytuł profesora. Należy też pamiętać o jego pracy dydaktycznej w Katowicach, o uczestnictwie w pracach komisji heraldycznej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, zwłaszcza zaś o działalności w odrodzonym Polskim Towarzystwie Heraldycznym. Nigdy jednak nie zerwał kontaktu z archiwistyką i z archiwami. Tak naprawdę Stefan Krzysztof Kuczyński nigdy nie rozstał się ze swoim macierzystym archiwum. Zawsze chętnie gościł w jego murach, czy to jako użytkownik w Pracowni Naukowej, czy też jako członek rady naukowej przy dyrektorze AGAD, czy wreszcie jako starszy, bardziej doświadczony kolega, do którego zawsze można było zwrócić się z prośbą o radę. Takim pozostanie w naszej pamięci.

Michał Kulecki
(Warszawa)